

Parodijske osobine teksta »Cena Cypriani«

I. UVOD

I. Prostorno i vremensko okruženje »Ciprijanove gozbe«

Tekst koji je predmet ove rasprave pripada u obiman korpus srednjovjekovne parodijske literature; pri čemu donjom granicom srednjovjekovne latinske književnosti ovdje smatramo 524. g., godinu smrti posljednjeg znamenitog stvaraoca rimske književnosti Anicija Manlija Severina Boetija.

Autor ovog djela, čitkog i sve do renesanse izrazito omiljenog (sudeći po velikom broju rukopisa), nepoznat nam je, a nastanak smještamo – vrlo neodređeno – u razdoblje između V i VIII stoljeća (Bahtin, str. 303). Osobit uzlet u popularnosti »Gozba« je doživjela u tri navrata: 855. g., kada je perom Hrabana Maura skraćena redakcija bila posvećena franačkom vladaru Lotaru II. Ta godina je vjerojatan datum Lotarove krunidbe i ovaj pripadnik treće generacije potomaka Karla Velikog i sudionik višekratnih dioba zapadnoevropskog tla dobio je »Ciprijanovu gozbu« kao štivo »ad iocunditatem«. (Bahtin, str. 306).

Versificirana »Cena«, s duhovitim proslavom i epilogom namijenjenim papi Ivanu VIII (papa 872. – 882. g.), djelo je Ivana Đakona (prezimenom Himonid); najvjerojatnije je nastala 876. g. *Suppositio ad papam* kazuje kako je »Cena« zabavila Karla Čelavog i uzvanike njegove gozbe, u Rimu 876. g. nakon Karlove krunidbe. Tada je to morao biti neki recital (ili uprizorenje?) izvornog, proznog teksta, jer je Karlo već u siječnju 876. g. otišao iz Rima, u ožujku prešao Alpe, a tek u svibnju i lipnju, na dvama crkvenim sinodima odigrao se događaj opisan u Ivanovoj redakciji: lupeška družba nekog Formoza biva »condemnata«. (Strecker, str. 857–8)

Treća obrada, o kojoj ne znamo mnogo je ona Acelina iz Rheimsa, s početka XI stoljeća (Bahtin, str. 306).

Navedimo još da pretpostavka o autorstvu Cecilija Ciprijana (cca 200–258 g.) pravnik i biskupa u Kartagi, najvjerojatnije nije utemeljena, te preostaje »Ciprijanovu gozbu« smatrati jednom od redovničkih šala (»ioca monachorum«), možda čak i kolektivnim djelom, bilo didaktičke, (budući da se radi o temeljitom imeniku biblijskih ličnosti), bilo zabavilačke namjene, primjerice u vrijeme uskršnjih praznika. Time bi se ono svrstalo u red bogatog smjehovnog, prije svega parodijskog stvaralaštva, dio kojega nam je poznat pod nazivom »risus paschalis«, uskršnji smijeh. O tome će biti riječi u pogl. I.3.

I.2. Teorijski temelji parodije

Autorica jedne od recentnijih studija na temu fenomena parodije, L. Hutcheon (»A Theory of Parody«, London 1985) u uvodnom poglavlju primjećuje kako su najčešće parodirana djela likovne umjetnosti »... not surprisingly, the most familiar ones« (str. 8). Na primjeru književnog djela koje je pred nama zaključujemo da je upotrijebljen isti princip: »Ciprijanova gozba« kao predložak (kao »hipotekst«, prema Genetteu) iskoristila je poznatu epizodu iz najpoznatije knjige čovječanstva. Riječ je o Bibliji; stotinu i šesnaest biblijskih ličnosti, iz Starog i Novog zavjeta *promiscue*, u živopisnu metežu prisustvuje kraljevskoj svadbenoj gozbi. Već u samoj lokaciji srećemo višestruku aluziju: kraljeva svadbena gozba smjera na Mt 22,1–14, ali je smještena u Kanu

Galilejsku, kao i čuvena svadba u Iv 2,1—11. Gostoljubivi kralj dobiva ime po proroku Joelu (Jl 1—4), njegova nadasve šarolika družba služi se raznovrsnim priborom karakterističnim za svakoga ponaosob, upada u odgovarajuće nevolje, svatko se zatječe u sebi prikladnim situacijama. Ukratko, riječ je o posve prividnu tekstu, čak i za današnje manje temeljite poznavaoce Biblije; a kamoli za srednjovjekovno čitateljstvo, posebice redovnike u novicijatu. Njima je kroz nekoliko stoljeća »Cena Cypriani« služila kao nepresušno vrelo vica na račun likova iz njihove svakodnevice.

Upravo ova komika u sprezi s upadljivom aluzivnošću dvije su »polazne« karakteristike koje ovaj tekst određuju kao parodijski. Međutim, svojstvo komičnosti može biti i prijeporno. U već spomenutoj studiji L. Hutcheon definira parodiju kao oponašanje s ironičnom inverzijom (Hutcheon, str. 6), odnosno kao ponavljanje uz kritičku, ironičnu distancu (str. 32 *et pass.*), a humor, komika, smiješnost »imaju mjesta« samo kao uгода ili zadovoljstvo čitaoca koji prepoznaje ili dekodira.

»The pleasure of parody's irony comes not from humor in particular but from the degree of engagement of the reader in the intertextual »bouncing« ...« (ibid.)

Kratak pogled na etimologiju potvrđuje nam da u *παρωδία* nema komičkih konotacija i da je značenje parodije kao neke rugalačke imitacije izvedeno; kao terminus technicus postoji tek od Aristotela, primjerice 1448a 12 (usp. Weisstein, str. 805). V. Propp (v. bibliografiju) daje pak definiciju parodiranja kao »... imitacije spoljašnjih osobina bilo koje životne pojave ... kojom se baca u zasenak ili odmiče unutrašnji smisao onoga što je podvrgnuto parodiranju« (str. 75). Ovdje možda vrijedi upozoriti i na jednu od Bergsonovih kategorija smiješnoga, upravo onu s kojom se Propp spori (str. 41—42): »Komična je svaka sporedna radnja koja skreće pažnju na vanjski izgled ličnosti onda kada je riječ o njenom unutarnjem životu« (Bergson, str. 39).

Kao što ćemo vidjeti u pogl. III. 2., ova »metoda« pokazala se vrlo plodonosnom na primjeru »Ciprijanove gozbe«: u Bibliji se s efemernim, sitnim događajima ili predmetima povezuju kozmičke implikacije, kako doslovno, tako i na planu duha. Možda bezobrazni, ali svakako lucidni tvorac »Gozbe« »vraća« ih nekako na njihova »prava mjesta« — ismijavajući ih, (pretjerujući?), iznalazeći i bizarna rješenja u povezivanju likova, stvari i zbivanja uzduž i poprijeko. Prema Aristotelu — »čineći ih gorima negoli jesu« (»Poetika«, ibid.); prema Bergsonu — lišavajući njihove postupka duhovne težine. Još jedno zanimljivo tumačenje parodije (uz burlesku i travestiju) kao »oponašanja s osvetom« dao je U. Weisstein, (»Parody, Travesty and Burlesque: Imitations with a Vengeance«, v. bibliografiju). »Osvetnički oponašajući« parodist može čitatelja dovesti i u sumnju o objektu parodiranja. Većina autora slaže se, Propp (str. 75) i Hutcheon (str. 18) čak i u formulaciji — parodijabilno je sve, ponegdje i sve odjednom. Weisstein to, međutim, naziva »friction between Gehalt and Gestalt« (str. 803).

Što se parodira parodirajući Homera?

»Homer sâm«, sadržaj epova, ili forma epa, »ep sâm«? Na primjeru »Ciprijanove gozbe« zapitajmo se: da li se parodira sakralni tekst kao takav, ideja, poruka, ili pojedini lik »osobno«?

Tko se treba »smatrati uvrijeđenim« i treba li uopće?

I.3. Srednjovjekovna parodija

U pokušaju da odgovorimo na pitanje o mogućoj malevolenciji parodije na Sveto pismo, prikažimo njezin »koordinatni sustav«, neke najpoznatije rezultate istraživanja srednjovjekovne narodne kulture i mjesta smjehovne književnosti — kamo teoretičari unisono ubrajaju »Ciprijanovu gozbu« — u njoj. Termin koji smo upotrijebili (»narodna kultura srednjega vijeka«) vjerojatno je najviše proslavio M. Bahtin u svojoj nezaobi-

laznoj studiji »Stvaralaštvo Fransa Rablea i narodna kultura srednjega veka i renesanse« (vidi bibliografiju). Pridajući smjehovnosti u srednjem vijeku (»narodni smeh«, str. 9 *et passim*) »ogroman značaj« (str. 10), njezine manifestacije mogu se, prema Bahtinu, organizirati u trima kategorijama:

»1) **Obredno predstavljачke forme** (svetkovine karnevalskog tipa, različita smehovna prikazanja i sl.)

2) **Književna smehovna** (među njima i parodična) **dela raznih vrsta:** usmena i pisana, na latinskom i na narodnim jezicima

3) **Različite forme i žanrovi slobodnijeg uličnog govora** (psovke, proklinjanja, kletve, narodni blazoni i dr.)«. (Ibid.)

Iako uz zamjetnu karnevalesknu komponentu, mogli bismo ustvrditi kako »Cena Cypriani« zauzima gotovo počasno mjesto u drugoj kategoriji, usprkos snažnoj konkurenciji, golemo produkciji rukopisa upravo parodijske književnosti. Poznata nam je tako hagiografska komika (Curtius, str. 435), bogato tkivo »svete parodije« (*parodia sacra*) u okviru koje se parodiraju »bukvalno svi momenti crkvenog kulta i učenja o veri« (Bahtin, str. 21) — nebrojene parodične mise, parodije na evanđelja, molitve, himne, psalme, odluke crkvenih sabora, zavjetovanja, epitafi i dr. (ibid.).

Uz već spomenute »Ioca monachorum« — »vesele igre s Biblijom iako diskretnije od 'Gozbe'« (Bahtin, str. 99) djelo koje se još može podičiti popularnošću ravnom onoj »Ciprijanove gozbe« je »Vergilius Maro Grammaticus«. Riječ je o parodiji ranosrednjovjekovne znanstvene metodologije i gramatičkog traktata. Gurevič navodi i mišljenja o kabalističkom karakteru ovog zagonetnog djela (Gurevič, str. 385).

Jedna od formi koju smo također već spomenuli u uvodnom poglavlju je i tzv. »praznički smijeh« i upravo ovdje se granica prema karnevaleskom zamagljuje. Zbacivanje jarma skrušenosti i odricanja svih vrsta koristilo je ne samo običnom svijetu nego i malobrojnim pismenim pojedincima; a budući da je religija bila vladajući, ako ne i jedini obzor srednjovjekovnog ljudstva, oslobodilački, radosno-peckavi žalac usmjerao se upravo onamo. »Risu paschalis« u okrilje kojega je Hraban Maur svrstao i »Ciprijanovu gozbu«, »Božićni smijeh«, uz »Praznik luda« koji je slijedio i trajao sve do Sv. Tri kralja (Lever, str. 7 *et passim*), osnovni su oblici predstavljачkih parodirajućih gungula u kojima mnogi istraživački vide odjeke Saturnalija (Lever, str. 12, Bahtin, str. 305)... Prazničko i karnevalsko kao *modus vivendi* suprotstavljeno je službenom, »ozbiljnom«, propisanom crkvenom svjetonazoru i ova antinomija od centralnog je značaja u Bahtinovoј knjizi. Postoje zamjerke jedne recentnije sovjetske medijevističke studije da je službeni sustav srednjovjekovne kulture nedostatan i jednostrano prikazan u Bahtina kao dogmatski, mračan i zastrašujuće pobožan te da fenomenu srednjovjekovne smjehovnosti (napose groteske) nedostaje ambivalencije u odnosu na fenomen službenoga. A. Gurevič u svojoj knjizi »Problemi narodne kulture u srednjem veku« (v. bibliografiju) pokušao je premostiti ovako rascijepljenu srednjovjekovnu Weltanschauung pronalazeći rješenje u »inverzijama ozbiljnog kulta i rituala koji ne odbacuju vladajuću kulturu i religioznost nego od nje potiču, u njoj pronalaze zakonitosti i na svoj način je i određuju« (Gurevič, str. 276).

Vidimo, dakle, da je u primjeru »Ciprijanove gozbe« riječ o gotovo tipičnu djelu, o parodiji na sakralno, ili bolje rečeno, o tipičnom neslužbenom tretmanu sakralnog.

Budući da se radi o tako velikom broju tekstova koji su parodirali vladajuću ideologiju, opravdano je postaviti pitanje o prirodi njihove tolerabilnosti. Djelomično možemo odgovoriti riječima jednog neospornog autoriteta, strogog klerika, fuldskog opata i redaktora »Gozbe«, Hrabana Maura, kako ih navodi Bahtin: »Kao što crkva obuhvata i dobre i rdave ljude, tako i njegova poema obuhvata i reči ovih posljednjih«. (Bahtin, str. 9). Smjehovnost se, dakle, trpjela, tradicija je bila duga (Bahtin, str. 21 *et passim*),

i »čar narodnog smeha bila je veoma jaka na svim stepenima još mlade feudalne hijerarhije (i crkvene i svetovne)« (Bahtin, str. 90). Postoji ipak teoretska dopuna, koju nam isto tako nudi Bahtin: »Srednjovekovna parodija, naročito stara (do XII veka), najmanje je usmerena na to da nešto negativno ... iskoreni. Za srednjovekovne parodičare sve je, bez ikakvog izuzetka smešno; smeh je jednako univerzalan kao i ozbiljnost. ... Zato srednjovekovna parodija vodi potpuno neobuzdanu, veselu igru sa svim onim što je najsvetije i najvažnije s gledišta službene ideologije« (str. 99).

U poglavlju o parodijskim postupcima (III.2.) pobliže ćemo se pozabaviti »tehnologijom« parodičnosti »Gozbe« i vidjet ćemo da je ona u potpunosti »nenapadačka« (Novaković, str. 83), da objekt parodiranja nije sakralna ideja, nije Gehalt; ali niti Gestalt; forma striktno biblijskog izraza ovdje je irelevantna. Na djelu je višeznačni, djetinjasti i nedužni *ludus*; smijeh smijeha radi — odnosno, ako tekstu i zaniječemo smiješnost — sebi ne možemo odreći radost prepoznavanja.

II. KRATAK PRIKAZ GOZBENE KNJIŽEVNOSTI DO IX STOLJEĆA

Prije no što je za istim stolom združio Adama s dvanaestoricom apostola i Abrahama sa Sv. Ivanom Krstiteljem, autoru Ciprijanove gozbe stajao je na raspolaganju obiman korpus antičkih simpozija i gozbi. Ukratko ćemo spomenuti najznačajnije predstavnike tih razgovora uz vino i pokoji zalogaj, te pokušati prikazati u kojoj mjeri su nadahnuli našeg anonimnog parodista.

Djela pod naslovom »Συμπόσιον« (najbliži prijevod bio bi možda »pijanka«) u grčkoj su književnosti pisali Platon, Ksenofont, Plutarh, Lukijan i car Julijan. Platonovo i Ksenofontovo djelce govore o fenomenu ljubavi; ponešto se razlikuju u pristupu a i najznamenitiji gost, Sokrat, prikazan je iz dvaju različitih kutova. Plutarh je uz »Simpozij sedmorice mudraca (»Συμπόσιον τῶν ἑπτὰ σοφῶν«) pisao i »Συμποσιακά« uz drugi naslov »Λαπίθαι«, »eine Philosophenprügelei« (Lesky, str. 940) opisuje svadbenu gozbu s gostima — filozofima iz svih čestitih filozofskih škola — kinicima, peripatetičarima, platonistima, stoicima — koji se, sukobivši mišljenja, rastaju na krajnje nedostojan način: uz tučnjavu ravnu onoj Lapita i Kentaura. Julijanov »Simpozij« je menipska satira; nebeskim Saturnalijama osim cara Apostate prisustvuju i već preminuli carevi, te se uz Zeusovo dopuštenje nadmeću *de rebus gestis*. Δείπνον (dosl. objed) također je mogao poslužiti pri razmjeni umovanja; od tri koja ćemo spomenuti stariji su Δείπνον Ἀττικόν Matrona iz Pitane (IV st. p.n.e.) o kojem znamo da je u epskoj formi opisao gozbu atenskog govornika Stratokla, i Δείπνον Filoksena iz Leukade, također epilij i također oblikom namjerno neprimjeren trivijalnu sadržaju (usp. Novaković, str. 80 i Lesky str. 715).

Čuvena Atenejeva »Gozba sofista«, Δειπνοσοφιστάι, bila je zamašna opsega (XXX knjiga) i ugošćavala je čak dvadesetdevetoricu znamenitih umova i duhova. Atenejeva erudicija ovdje nas je obdarila dragocjenim pojedinostima i obiljem citata iz područja književnosti, gramatike i povijesti umjetnosti. Na kraju, spomenimo i jedno kasnoantičko rimsko djelo (cca 400. g.) Makrobijev zbornik »Saturnalia« (u VII knjiga). U obliku razgovora poznatih filozofa, književnika i znanstvenika na praznik Saturnalija, kao kod Ateneja obasuti smo »obavijestima« o filozofiji, teoriji književnosti, religije i filozofije. »Cena Cypriani« koristi upravo saturnalijske elemente; od simpozijskog ozračja gdje je naglasak na tematski određenom **razgovoru**, najčešće zahtjevne duhovne razine, postoji možda tek nagovještaj u nekoliko redaka (162–170). Nasuprot tome, centralni dio »Gozbe« je karnevalski ophod gostiju, pravi kovitlac spodobu u koje su se prurušili biblijski uzvanici.

III. PARODIJSKE OSOBINE TEKSTA

III.1. Unutarnja organizacija teksta

»Ciprijanova gozba« može se razdijeliti na 26 »poglavlja« od kojih je svako karakteristično po »programu« koji je onog časa »ponuđen« gostima, ili po »aktivnostima« kojima se u svakome od poglavlja bave. Postoji i nekoliko interludija u kojima se miruje, odnosno uvod i zaključna zbivanja.

- I – Uvodni, prvi dio, obuhvaća retke 1 – 2; poziv na gozbu i odaziv;
- II – drugi dio opisuje neophodne predradnje nekolicine gostiju; prostiranje stola i smještanje; reci 3 – 6;
- III – treći dio; dolaze zakašnjeli i sjedaju: reci 7 – 28;
- IV – reci 29 – 31; pokrivanje gostiju prostirkama;
- V – reci 31 – 42; biranje jela;
- VI – dolazi druga »pošiljka« zakašnjelih, reci 43 – 44;
- VII – kralj nudi odjeću, reci 45 – 46 (interludij);
- VIII – gosti uzimaju svoje karakteristične oprave, reci 47 – 66;
- IX – kralj naređuje da se podijele poslovi (interludij); reci 67 – 68;
- X – izvršavanje zadaća; reci 69 – 86;
- XI – gosti su još gladni; reci 87 – 97;
- XII – služi se divljač (reci 98 – 102) i dijeli se (reci 103 – 119);
- XIII – služe se ribe; reci 120 – 138;
- XIV – gosti pripremaju slatkiše; reci 139 – 141
- XV – reci 142 – 161; a) reci 142 – 149; nude se vina;
b) reci 150 – 154; pijanstvo;
c) reci 155 – 161; mamurluk;
- XVI – gosti sviraju, pjevaju i plešu; reci 162 – 174;
- XVII – karneval, gosti se predodijevaju; reci 175 – 198;
- XVIII – interludij; reci 199 – 210;
- XIX – uzvratna posjeta i darovi; reci 211 – 213;
- XX – otkriva se da su gosti pokrali kralja; reci 214 – 219;
- XXI – gosti dolaze na različita mučila; reci 220 – 247;
- XXII – gosti pronalaze različite izgovore; reci 248 – 256;
- XXIII – otkriva se krivac i osuđuje na smrt; reci 257 – 259;
- XXIV – gosti se surovo obračunavaju s nesretnikom; reci 260 – 264;
- XXV – pokojnika pokapaju; reci 265 – 269;
- XXVI – završetak, reci 270 – 271; odnosno povratak kućama; redak 272.

III.2. Parodijski postupci

Kada bismo željeli protumačiti pozadinu svakog retka »Ciprijanove gozbe« napose, pokazati što povezuje stotinu i šesnaest (uz domaćina kralja Joela – stotinu i sedamnaest) biblijskih ličnosti s predmetima i postupcima kojima se predstavljaju u »Gozbi«, takav posao urodio bi jednim omanjim biblijskim priručnikom i višestruko bi premašio namjenu ovog rada. Osim striktnog tumačenja aluzija (koje je bilo rečeno u poglavlju I.3. Uzimajući za predložak razvedeno književno djelo kao što je Biblija i odlučujući se na postupak parodiranja, autor Ciprijanove gozbe morao je nužno odustati od parodiranja forme – jer bi rezultat, zbog opsežnosti bio potpuno neprivlačan za publiku – i isto tako od ideje – jer bi tada takva blasfemija smjesta doživjela lomaču. Odluka je

zato pala na relativno neutralno tlo, na biblijske ličnosti, same, kao takve. Ali što s njima? Pismen čovjek ranog srednjeg vijeka svakako je morao poznavati popularnu književnu formu simpozija i gozbi, a različiti karnevali bili su, kako smo vidjeli, gotovo društvena potreba. Združujući simpozij — zbog forme — i karneval — zbog sadržaja — mogli bismo ustvrditi da se u »Ciprijanovoj gozbi« zapravo karnevalom parodira klasični simpozij; naziv, domaćin, gosti, jelo i piće služe kao okvir unutar kojega se *de facto* zbivaju sasvim neprimjerene stvari. Međutim, istovremeno se ipak parodira i Biblija, i to tako što su njezini likovi izvorno »uredno smješteni«, svaki na svom mjestu, u svom Zavjetu, u svom Evanđelju ili Poslanici, sada napadno dislocirani, razbacani i (sa svojim malim »kontekstom«, doduše, uvijek uza se) doslovno uskovitlani i bačeni tko zna kamo.

Nadalje, odlučivši se za okvir (gozbe), autor u uvodnom dijelu (I,1–2) pronalazi najpogodniju pozadinu: kraljevsku svadbu u Evanđelju po Mateju (Mt 22,2–14) smještenu u mjesto zbivanja jedne druge svadbe iz drugog Evanđelja — svadba u Kani, u Evanđelju po Ivanu (Iv 2,1–11). Kralj dobiva ime po proroku iz drugog (Starog) zavjeta (Jl1–4), a upravo kao u Mt 22,9–10 pozvani su svi, dakle bilo tko, »i zli i dobri«.

II, 3 — gozbu otvara »manje poznata biblijska ličnost, Naaman, čije ozdravljenje od gube pripada u Elizejeva čudesa (II Kr 5,1–27) gosti se sami brinu za pribor, a budući da Salomon prostire stol, ne bi trebalo ničega nedostajati (I Kr, 5).

III — u trećem dijelu, zakašnjeli gosti biraju mjesta prema svojim ulogama u Bibliji. Počinje se, dakako, od Adama, Eve, Abela i Kaina. Ovo je prva veća cjelina, u kojoj se može primijetiti specifičan izraz — stil monotonog nabiranja, neprekinuta enumeracija traje do posljednjeg retka, uz tek nekolicu »predaha« u kojima se radnja prekida najčešće kraljevom intervencijom, odnosno izvršenjem njegove zapovijedi. Ova nabiranja neodoljivo podsjećaju na genealogije znamenitijih biblijskih ličnosti, spomenimo samo Isusovu (Mt 1,1–16). Vrijedi upozoriti kako u ovom dijelu osim sasvim razumljivih rekvizita kao što su Kainov plug (III, 10) ili Noina korablja (III, 11), Isusu pada u dio teže objašnjiv simbol — jedan bunar. (III, 19). Iskorištena je objava Samarijancima iz Evanđelja po Ivanu (Iv 4,5–6), gdje Isus umoran od puta, sjede na zdenac.

IV — u kratkom četvrtom dijelu kao temelj je poslužila epizoda Noina pijanstva (koje će mu se još nekoliko puta spočitnuti, odnosno detalja gdje Šem i Jafet pokrivaju oca koji se u snu otkrio i razgolatio. (Post 9,20–23).

V — peti dio (V, 32–42) mogao bi poslužiti kao dokaz u prilog tvrdnji o posvemašnjoj bezazlenosti »Ciprijanove gozbe«; uz neke razumljive odabire kao što su Jonina tikva i Evina smokva (V, 33 i V, 37), moramo se zapitati zašto je faraon izabrao dinje (V,36), a Ananija šljivu (V,38); Lea kojoj se u Bibliji zamjera slab vid ovdje dobiva luk (V,39) a Šimun orahe (V,41). Očigledno se ovdje radi o nekoj vrsti propusta da se dosljedno parodira i lik i njegov simbol; ovdje se parodira samo lik. Ako pak pristanemo na komičnu komponentu parodije, recimo da se upravo ovdje ne radi o ismijavanju nego o smijanju.

VI — šesti dio koristi se za službeno uvođenje drugog »kontingenta« zakašnjelih (»Mojsije s gomilom drugih«, VI,44), iako se mora primijetiti krajnja pripovjedačeva nedosljednost u navođenju pridošlica, ili pak krajnja čudljivost njegove »kamere«. Tokom čitave »Gozbe«, naime, nove i nove osobe se neprestano pojavljuju niotkuda — spomenimi samo u X,79 Habakuka i Pelega u X,83; ili Hamora pred sam odlazak kućama, u XXV,266. Možemo to protumačiti i time što ih pripovjedač ne vidi, oni su »tu, negdje, u gužvi« ali se pojavljuju tek kad se trebaju predstaviti svojim simbolom.

VII — čitav sedmi dio kao cjelina (interludij, dok gosti miruju) može se protumačiti kao parodija kraljeva postupka u »ishodišnoj« kraljevoj gozbi u Mt 22. Navedimo oba teksta: Mt 22,11; »Tada uđe kralj da pogleda goste. Nađe ondje jednog čovjeka koji ne

bijaše obučen u svadbenu ruho, te mu reče...« (itd.). »Ciprijanova gozba«, VII,45—46: »Tada kralj promatrajući svoje uzvanike, reče ovako: »Svakome od vas tko bi želio doći u moju odjevaonicu, dati ću po jednu gozbenu opravu«.

VIII — dalje slijedi osmi dio, u tipičnom nabranjanju, opis izbora odjeće. Ponovno svatko uzima svoj simbol, transformiran u odjevni predmet (VI,47,46).

IX — deveti dio je još jedan interludij, kraljeva intervencija, gostima se naređuje da podijele poslove. Vidimo da tokom čitave gozbe uzvanici uvijek **sami** priređuju ono što pojedju i popiju, te ovdje kao da vidimo »na djelu« postupak inverzije uz ironiju.

X — deseti dio je izvršavanje kraljeve zapovijedi po poznatom uzorku, »svatko svoje«. U nizu prepoznatljivih lica i postupaka (Ilija zatraži vatru, X,69; Sifora (Mojsijeva žena) pruži miloduh (biljka kojom su, namočivši je u krv kozleta označavali židovske dovratke u noći Jahvine Pashe; *hyssopus officinalis*), ovdje se prvi put pojavljuje i osoba koja nije poimence navedena u Bibliji: Melusada, Lotova žena, koja se osvrnuvši se na Sodomu i Gomoru u plamenu, pretvorila u stup soli (Post, 19,26).

XI — u jedanaestom dijelu (XI,87—97) nailazimo na niz nepovezanih, a ponovno tipičnih akcija, kojima je uglavnom zajedničko da se gladije, kao Isus (XI,96, odnosno Mt 4,2) i Lazar (XI,97, odnosno Lk 16,20—21).

XII — dvanaesti dio je namijenjen divljači (XII,98—119), parodija je ponovno na razini lika i simbola — karakteristične životinje. Jedno od upadljivih grotesknih rješenja je radnja koja se namjenjuje Ivanu u XII,107: Sv. Ivan Krstitelj se, dakako, najlakše povezuje s epizodom dekapitacije (Mt 14,3—12). U času kada svatko treba *uzeti* svoj dio divljači, on *podnosi* ili *odnosi*, (»sustulit«) — glavu.

XIII — u »katalogu riba« (XIII,120—138) pripadni simboli se ponovno transformiraju. U prijevodu je (v. napomenu, str.) ponekad bilo teško slijediti aluzivnu namjeru izvornika, a ponegdje se radilo i o sasvim nepostojećim vrstama riba, ali možemo izdvojiti nekoliko jasnijih primjera. Isusu je, primjerice, namijenjen oslić (XII,121), *asellus*, koji osim što se odnosi na magare (osla) na kojem je Isus ujahao u Jeruzalem (Mt 21,1—8), ima i višestruku ulogu u srednjovjekovnim karnevalima i praznicima luda, te je čak u okviru »svete parodije« poznat i »misal magarca« (usp. Lever str. 9,30, 31 *et passim*). Od ostalih spomenimo Kaina koji uzima ribu—mača, (XII,124), Abšalom uzima glavoča (XIII,125), Jeremija kamenjarku (XIII,128).

XIV — u četrnaestom dijelu gosti pripremaju slatkiše (139, 141), ponovno sami dijeleći poslove, u »normalnim« gozbama namijenjene kuharima i poslužiteljima.

XV — petnaesti dio mogao bi nas izdaleka podsjetiti na antički simpozij, pogotovo po tome što se vino miješa — makar i loše, (Jona, XV,157) s previše vode — i što će se nakon pića pjevati uz vijence. Od simbola koji su ovaj puta transformirani u vrste vina, zanimljiv je Isusov prošek, koji mu je namijenjen zbog aluzije na muku, *passio*. Riječ je dakle o tipičnom parodijskom postupku (lik — transformirani simbol, ali uz suptilniju metodu).

XVI — u šesnaestom dijelu se, kao što smo rekli, pjeva, pleše i svira (David, naravno na harfi XVI,169) i gosti bivaju pomazani. Pomast je Marijin simbol (Iv 12,3), ali je na večeri posluživala Marta, te joj je u »Ciprijanovoj gozbi« (zabunom?) pridana tuđa oznaka (XVI,167).

XVII — sedamnaesti dio je pravi karnevalski ophod, u kojem prerušeni po kraljevu nalogu (XVII,175) u veseloj povorci uzvanici odlaze kućama. Ovdje transformacija simbola gotovo da nije niti potrebna, jedino se ponegdje postavljalo pitanje izbora uloga. Tako se Noa (XVII,191) nije prerušio u »kapetana« korablje, što bi bila prva asocijacija, nego mu je ponovno pridijeljena uloga pijanca. U ovom dijelu gdje je gostima naređeno da se preodjenu, dakle maskiraju, imamo dojam kao da maske zapravo padaju — toliko je sve jasno: Job je tužan (XVII,192), Josip je tesar (XVII,193), Golijat snažan, Abel je stočar (XVII,182).

Slijedi jedan kratki interludij, koji bismo mogli smatrati i završnim dijelom »karnevala« (XVIII,199–200).

XIX – devetnaesti dio je uzvratna posjeta i kralju se nose darovi, ponovo više (Rebeka vodi devu, XIX,205) ili manje (Hagara žlicu XIX,209) karakteristični.

Međutim, dolazi do naglog zapleta i »Ciprijanova gozba« sve više izvrće zbivanja neke zamišljene »normalne« gozbe.

XX – u dvadesetom dijelu (XX,214–219) otkriva se da su gosti (birane biblijske ličnosti među kojima ima i svetaca) zapravo kradljivci i kradljivice, a tek malobrojni se mogu obraniti i odgovarajućom biblijskom pozadinom – Benjamin (Post 44,2–13) i Abimelek (Post 20,2).

XXI – dvadeset i prvi dio pokazuje nam uzvanike »Gozbe« na mučilima (sic!); iako postupak inverzne ironije još nije, kako ćemo vidjeti, doveden do krajnosti. Gosti bivaju nemilosrdno mučeni na karakteristične načine – Samson je u lancima (XXI,231), Abšalom obješen (XXI,236), Isus razapet (XXI,227), Adam izgnan (XXI,222), a neki i ubijeni (XXI,229,232,242). Međutim niti sama akcija kažnjavanja nije sprovedena dosljedno (da li se i to parodira?), jer uz najokrutnije smrtne kazne navedene su i bizarno bezazlene (Mariju ubiju – podignu Habakuka XXI,229,230). Navedimo i da su dva najdulja poglavlja upravo ona koja su međusobno najviše suprotstavljena – XVII (175–198), karneval, i mučenja (XXI 220–247). Najtipičniji, karnevalski trenutak »Ciprijanove gozbe«, dobio je jednako toliko mjesta koliko i njegov antipod – destrukcija gostiju (koji, *nota bene*, nakon toga, (XXIV i XXV), odlaze svojim kućama potpuno netaknuti.

XXII – u kratkom dvadeset i drugom dijelu gosti pronalaze različite, ali ponovno sebi svojstvene, izgovore (248–256), a u cigla dva retka (257–259) u XXIII dijelu svaljuje se krivnja na jednoga (XXIII,258) i osuđuje ga se na smrt.

XXIV – dvadeset i četvrti dio mogli bismo shvatiti kao vrhunac u postupku inverzne ironije: gosti se bacaju na osuđenika i rijetkom okrutnošću sami dokrajčuju svojeg sujelca i supilca – ponovno karakterističnim metodama, vlastitim simbolima (»Jakov se pohrve«, XXIV,260); »David udari kamenom«, XXIV,262).

XXV – u pokopu nesretnika (265–269) nalazimo ponovno transformaciju simbola; Juda ovdje ponovno (kao već desetak puta) prima svoju nagradu (XXV,269).

U završnim zbivanjima, u posljednjem, XXVI dijelu vidimo priliku za još nekoliko bizarnih reakcija (nakon pogreba – smijeh, XXVI,271, i radosni kliktaj prethodno nijemog čovjeka, XXVI,270), koje, međutim, samo adekvatno predstavljaju posljednje goste, već na odlasku.

IV. ZAKLJUČAK

»Ciprijanova gozba« je ranosrednjovjekovni parodijski tekst, jedan od mnogobrojnih koji parodiraju sakralno stvaralaštvo (»parodia sacra«). Intencija takvih tekstova nije destruktivna i zloćudno rugalačka, jer se objekt parodiranja nalazi onkraj religiozne ideje; često se parodira tek forma sakralnog teksta, a ponekada je, kao u primjeru »Ciprijanove gozbe« prisutan čisto ludički element, bez namjere da se bilo što ismije, tek da se liši krutosti i duhovne težine koju posjeduje u ishodišnom tekstu. Iako se »Ciprijanova gozba« koristi biblijskim likovima i njima pripadajućim okolnostima, predmetima, postupcima i izjavama, ne možemo reći da se radi samo o parodiji na Bibliju, jer su sve osobe sa svim svojim simbolima okupljene na jednoj gozbi, te se s obzirom na minimalni simpozijski, a vrlo izraženi karnevalski karakter ove gozbe može ustvrditi da je riječ *istovremeno* i o parodiji na Bibliju i na gozbenu književnost (kakvu poznaje antika).

Parodijski postupci u tekstu su slijedeći:

1) transformacija simbola;

— biblijski lik vezan je sa svojim biblijskim simbolom (materijalnim ili nematerijalnim) koji se transformira adekvatno »fazi« gozbe — u jelo, piće, odjeću, situaciju, postupak, izjavu, način mučenja ili način umiranja. Ponegdje se parodija postiže i fonetskom aluzivnošću (*passum — passio, asellus — asinus, caput sustulit Iobannes*);

2) ironična inverzija;

— ironičnom inverzijom, »okretanjem naglavce« parodira se polazište — Biblija. Totalnim uneređivanjem, kaotičnim razmještajem i prizemnim smještajem autoritativne biblijske uloge bivaju izrazito trivijalne;

3) parodija forme »pogrešnim« sadržajem;

— u »zadani okvir« — opisati jednu gozbu (συνπόσιον, δείπνον, *cena*) — pridijevaju se sasvim neprikladni sadržajni elementi — sugestija da gosti sve sami priređuju i kuhaju, karneval, činjenica da domaćin biva okrađen, a gostinici okrutno mučeni, te na kraju zlosretan svršetak jednoga od gostiju i bizaran pokop.

Bibliografija

- BAHTIN, M. »Stvaralaštvo Fransa Rablea i narodna kultura srednjeg veka i renesanse«, prev. I. Šop i T. Vučković, Beograd, 1978.
- BERGSON, H. »Smijeh. Esej o značenju komičnoga«, Zagreb, 1987.
- BIBLIJA, Stari i Novi zavjet, Zagreb, 1968.
- BRANDT, M. »Opća povijest srednjega vijeka« sv. I, Zagreb, 1980.
- CENA CYPRIANI, izd. k. Stecker, u: Monumenta Germaniae Historica IV,2, Poetae Latini aevi Carolini, str. 857 — 900.
- CURTIUS, E. R. »Evropska književnost i latinsko srednjovjekovlje«, prev. S. Markuš, Zagreb, 1971.
- FREJDENBERG, O. M. »Slika i pojam«, prev. M. Medarić, Zagreb, 1986.
- GUREVIČ, A. »Problemi narodne kulture u srednjem veku«, prev. L. Subotin, Beograd, 1987.
- HUTCHEON, L. »A Theory of Parody. Teachings of Twentieth Century Art Forms«, London, 1985.
- LEKSIKON ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, Zagreb, 1979.
- LESKY, A. »Geschichte der griechischen Literatur«, Bern,³ 1973.
- LEVER, M. »Povijest dvorskih luda«, prev. G. V. Popović, Zagreb, 1986.
- NOVAKOVIĆ, D. »Kinici i pjesnici. (Epizoda iz povijesti antičke parodije)«, Letopis matice srpske CLXV br. 1, str. 70 — 86, 1989.
- PROP, V. »Problemi komike i smijeha«, prev. B. Kosanović, Novi Sad, 1984.
- SHLONSKY, T. »Literary Parody. Remarks on its Method and Function«, u: F. Jost, ur. Proceedings of the IVth Congress of the International Comparative Literature Association, II, str. 802 — 811, The Hague, Mouton 1966.
- VINJA, V. »Jadranska fauna, etimologija i struktura naziva«, Split, 1986.
- WEISSTEIN, U. »Parody, Travesty and Burlesque: Imitations with a Vengeance«, u: F. Jost, ur. Proceedings of the IVth Congress of the International Comparative Literature Association II, str. 797 — 801, The Hague, Mouton 1966.
- WRIGHT, F. A., SINCLAIR, T. A. »A History of Later Latin Literature« London, 1931 (repr. 1969.).

SUMMARIUM

Irena Radej

ΠΑΡΩΔΙΑ IN *CENA CYPRIANI*

Incerti auctoris *Cena Cypriani* inter παρωδίας quas »sacras« appellare solemus et vetustate et vi comica longe excellit. In ea simul et Sacra Scriptura et συμποσιακά gentilium deridentur, quod plerumque triplici modo fit: (1) symbolum quod cuiusque personae in Libris Divinis proprium apparet, in convivio ridicule transfiguratur, nonnumquam etiam sonorum similitudine adiuvente (*passio - passum, asinus - asellus* etc.); (2) rerum ordo, temporis ratio, causarum series adeo subvertuntur ut apta ineptis, digna indignis, sublimia humilibus commixta videantur; (3) permulta in *Cena* praeter consuetudinem et morem convivii fiunt: convivae partes coqui agunt, dominus epuli spoliatur, quidam σύνδελτοι etiam supplicio afficiuntur.

ANONIM

Ciprijanova gozba

Napomena uz prijevod

Radeći na srednjovjekovnom tekstu prevodilac se nužno susreće s nizom nedoumica zbog često nepredvidivih derivacija u začenjima riječi. U »Ciprijanovoj gozbi« nevolje se umnažaju jer je trebalo udovoljiti dvama zahtjevima odjednom: paziti na točnost i sačuvati aluzivnost, ponekad čak i izmišljajući (neki prijevodni nazivi riba, primjerice) koliko — toliko prihvatljivu varijantu. U izrazito dvojbеним slučajevima odlučivala sam se za jasniju, odnosno biblijski utemeljenu alternativu (tako, npr. redak 70; Sara umjesto Sarepta, r. 81, 112, 160, 234; Tobit se zamjenjuje s Tobijom, r. 201, 209; Bat Šeba umjesto Beer Šeba).

Sva vlastita imena navedena su prema Bibliji »Stvarnosti« (v. bibliografiju), a i biblijski citati navode se prema ključu iz istog izdanja.

Prevela Irena Radeč

David na gozbi, Ivan na zemlju,

Farouk u gozbi, Lazar na noću,

Isus u gozbi, Isak na stablo,

Maici na gozbi, Rebecka na krčag,

Raha u gozbi, Ruti na kras,

Tekla na gozbi, Suzana u vri,

Abihah na gozbi, Juda na noć,

Petar na gozbi, Jakov na noću,

Šamson na gozbi, li na stolu,

Rahela na gozbi,

Pavlo na gozbi, Eza na gozbi,

Jol na gozbi, sam na gozbi,

Tada na gozbi,

pruži kopčanje, pokriće,

Hagara na gozbi, i na stolu,

Unosi na gozbi,

Jona na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Kam na gozbi, i na stolu,

Rahela na gozbi, i na stolu,

Lea na gozbi, i na stolu,

Jošip na gozbi, i na stolu,

Sara na gozbi, i na stolu,

Isus na gozbi, i na stolu,

Zatim na gozbi, i na stolu,

kanenica na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

David na gozbi, Ivan na zemlju,

Farouk u gozbi, Lazar na noću,

Isus u gozbi, Isak na stablo,

Maici na gozbi, Rebecka na krčag,

Raha u gozbi, Ruti na kras,

Tekla na gozbi, Suzana u vri,

Abihah na gozbi, Juda na noć,

Petar na gozbi, Jakov na noću,

Šamson na gozbi, li na stolu,

Rahela na gozbi,

Pavlo na gozbi, Eza na gozbi,

Jol na gozbi, sam na gozbi,

Tada na gozbi,

pruži kopčanje, pokriće,

Hagara na gozbi, i na stolu,

Unosi na gozbi,

Jona na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Kam na gozbi, i na stolu,

Rahela na gozbi, i na stolu,

Lea na gozbi, i na stolu,

Jošip na gozbi, i na stolu,

Sara na gozbi, i na stolu,

Isus na gozbi, i na stolu,

Zatim na gozbi, i na stolu,

kanenica na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Zakaj na gozbi, i na stolu,

Danijel na gozbi, i na stolu,

Iracl na gozbi, i na stolu,

Quidam rex nomine Iohel nuptias faciebat in regione Orientis in Chana Galileae. Is
invitavit
plures, ut cenam eius confrequentarent. Qui temperius loti in Iordanen adfuerunt in
convivio.

Tunc

commundavit Naaman, aquam sparsit Amos,
Iacobus et Andreas adtulerunt foenum, Matthaeus et Petrus straverunt,
mensam posuit Salomon, atque discubuit omnis turba.

Sed cum iam locus discumbentium plenus esset, qui superveniebant, quisque ut
poterat locum

sibi inveniebat. Primus itaque omnium sedit

Adam in medio, Eva super folia,

Cain super aratrum, Abel super mulgarium,

Noe super arcam, Iafeth super lateres,

Abraham sub arbore, Isaac super aram,

Iacob supra petram, Loth iuxta ostium,

Moyse super lapidem, Helias super pellem,

Danihel super tribunal, Tobis super lectum,

Ioseph super modium, Benjamin super saccum,

David super monticulum, Iohannes in terra,

Pharao in arena, Lazarus in tabula,

Iesus super puteum, Zachaeus super arborem,

Mathaeus super scamnum, Rebecca super hydriam,

Raab super stuppam, Ruth super stipulam,

Thecla super fenestram, Susanna in horto,

Abessalon in frondibus, Iudas super loculum.

Petrus super cathedram, Iacobus super retem,

Samson super columnam, Heli super sellam,

Rachel super sarcinam.

Patiens stabat Paulus, et murmurabat Esau,

et dolebat Iob, quod solus sedebat in stercore.

Tunc porrexit

Rebecca pallium, Iudith coopertorium,

Achar stragulum, Sem et Iafeth coperuerunt recumbentes.

Illatus est gustus cenae, et accepit

cucurbitas Ionas, olus Esaias,

betas Israel, morum Ezechiel,

sicomorum Zachaeus, citrium Adam,

lupinos Danihel, pepones Pharao,

carduum Cain, ficus Eva,

malum Rachel, prunum Ananias,

bulbos Lia, olivas Noe,

ovum Ioseph, uvas Aaron,

nucleos Simeon, acetum Ionas,

accepit oxygarum Iesus.

Deinde supervenit Iacob cum filiis suis et Laban cum filiabus suis et sederunt super
lapides. Venit et Abraham cum domesticis suis et Moyse cum cetera turba et sederunt
foris. Tunc rex respiciens invitatos suos sic ait: Quisque voluerit vestrum venire in

vestiarium

meum, dabo singulis singulas cenatorias vestes. Tunc aliqui ierunt et acceperunt.

Neki kralj, po imenu Joel, priredi svadbu u kraju Orijenta, u Kani Galilejskoj. Pozove mnoge da pohode njegovu gozbu. Oni su opravši se ugodno u Jordanu, prisustvovali svečanosti.

I tada se

Naaman očisti, Amos poškropi vodom,

Jakov i Andrija donesu sijena, Matej i Petar prostru,

Salomon postavi stol i čitavo društvo poliježe.

Kada je prostor već bio prepun gostiju, oni koji su nadolazili potražiše sebi mjesto

kako je tko mogao. I tako prvi od svih sjede

Adam na sredinu, Eva na lišće,

Kain na plug, Abel na muzlicu,

Noa na korablju, Jafet na opeke,

Abraham pod stablo, Izak na žrtvenik,

Jakov na stijenu, Lot uz vrata,

Mojsije na kamen, Ilija na kožuh,

Danijel na sudačku stolicu, Tobija na postelju,

Josip na vagan, Benjamin na vreću,

David na brdašce, Ivan na zemlju,

Faraon u pijesak, Lazar na ploču,

Isus u zdenac, Zakej na stablo,

Matej na klupu, Rebeka na krčag,

Rahab na kućine, Ruta na klas,

Tekla na prozor, Suzana u vrt,

Abšalom na grane, Juda na vrećicu,

Petar na katedru, Jakov na mrežu,

Samson na stup, Eli na stolac,

Rahela na tovar.

Pavao je strpljivo stajao, a Ezav mrmljao,

Job je žalovao što sam sjedi u nečisti.

Tada Rebeka

pruži koprenu, Judita pokrivalo,

Hagara prostirku, Šem i Jafet pokriju one koji su ležali.

Unesoše jestvine; i

Jona dohvati tikve, Izaija zelje,

Izrael blitvu, Ezekijel dud,

Zakej sikomoru, Adam limun,

Danijel žuti bob, Faraon dinje,

Kain češljugu, Eva smokvu,

Rahela jabuku, Ananija šljivu,

Lea luk, Noa masline,

Josip jaje, Aron grošđe,

Šimun orahe, Jona ocat,

Isus dohvati ikru.

Zatim još stiže Jakov sa svojim sinovima i Laban sa svojim kćerima te sjedoše na

kamenje. Dođe i Abraham sa svojim domaćima i Mojsije sa gomilom drugih i oni sjednu vani. Tada kralj, promatrajući svoje uzvanike, reče ovako: — Svakome od vas tko bi

želio doći u moju odjevaonicu dati ću po jednu gozbenu opravu. — Tada su neki prišli i prihvatili. Prvi

omnium accepit

Zacharias albam, Abraham passerinam,
Loth sulphurinam, Lazarus lineam,
Ionas caeruleam, Thecla flammeam,
Danihel leoninam, Iohannes trichinam,
Adam pelliceam, Iudas argyrimam,
Raab coccineam, Herodes cardinam,
Pharao marinam, Enoch caelinam,
Achar variam, David nervinam,
Helias aerinam, Eva arborinam,
Iob biplagiam, Esaias mesotropam,
Maria stolam, Susanna castalinam,
Moyses conchilinam, Abel puream,
Levi spartacinam, Tamar colorinam,
Azarias carbasinam, Aaron murrinam,
Iudith hyacinthinam, Cain ferrugineam,
Abiron nigram, Anna persicinam,
Isaac nativam, Paulus candidam,
Petrus superariam, Iacob pseudoalethinam,
Iesus columbinam.

At ubi divisit vestes, rex respiciens eos sic ait: Non ante cenabitis, nisi singuli singulas vices feceritis. Atque ita praecepta sibi diaconia consummaverunt. Primus ergo ignem petiit Helias, succendit Azarias, lingum collegit Sarrepta, attulit Issac, conscidit Ioseph, puteum aperuit Iacob, ysopum porrexit Sefhora, ad lacum stabat Danihel, aquam attulerunt ministri, hydriam portabat Rebecca, vinum protulit Noe, utrem portabat Agar, adtulit argentum Iudas, vitulum adduxit Abraham, alligavit Raab, resticulam porrexit Iesus, pedes copulavit Helias, ferrum tradidit Petrus, elisit Danihel, occidit Cain, subportavit Ambacum, suspendit Abessalon, pellem detraxit Helias, ventrem aperuit Hermocrates mediana suspendit Tobis, sanguinem effudit Herodes, stercus proiecit Sem, aquam adiecit Iafeth, laut Helisaeus, partes fecit Phalech, numeravit Auxes, salem misit Mollassadon, oleum adiecit Iacob, in focum imposuit Arichus, coxit Rebecea, prior gustavit Eva. Explicitisque omnibus omnes locis suis resederunt. Tunc intulit panes Saul, fregit Iesus, tradidit omnibus Petrus, intulit lentem Iacob, solus manducavit Esau, intulit intritam Ambacum, totum comedit Danihel, fabam intulit Amelsad, prior gustavit Misahel. Sed quoniam haedum coctum comederat Isaac et piscem assum Tobis, coepit tumultuari Eglon, valde esuriebat Danihel, panem petebat Hermocrates, non manducabat Iohannes,

svih primi
 Zaharija bijelu, Abraham sivu,
 Lot sumpornu, Lazar platnenu,
 Jona modru, Tekla ognjenu,
 Danijel lavlju, Ivan kosmatu,
 Adam kožnu, Juda srebrnu,
 Rahab grimiznu, Herod od češljugovine,
 Faraon morsku, Enoh nebesku,
 Hagara šarenu, David od struna,
 Ilija zračnu, Eva drvenu,
 Job od dva jada, Izaija osrednju,
 Marija stolu, Suzana izvorsku,
 Mojsije školjkastu, Abel purpurnu,
 Levi od konoplje, Tamara obojenu,
 Azarja pamučnu, Aron od mire,
 Judita od hijacinte, Kain rdastu,
 Abiron crnu, Ana breskvastu,
 Izak prirodenu, Pavao bijelu,
 Petar nebesničku, Jakov lažnorunjavu,
 Isus golubinju,
 I kada je podijelio oprave, kralj, promatrajući ih, reče ovako: nećete se prije pogostiti
 negoli jedni drugima

naizmjenice pomognete. I tako izvršite svoje pomoćničke zadaće. Prvi, dakle,

Ilija zatraži vatru, Azarja potpali,
 Sara prikupi drva, Izak donese,
 Josip nacijepa, Jakov otvori jamu,
 Sifora pruži miloduh, Danijel stajaše do kotla,
 sluge donesoše vode. Rebeka je nosila krčag,
 Noa iznese vina, Hagara je nosila mješinu,
 Juda donese srebro, Abraham donese tele,
 Rahab veže, Isus pruži konopac,
 Ilija sputa noge, Petar dade sjekiru,
 Danijel smrška, Kain ubije,
 Habakuk ponese, Abšalom objesi,
 Iija odere kožu, Hermokrat otvori utrobu,
 Tobija uze iznutrice, Herod ispusti krv,
 Šem izbaci nečist, Jafet dolije vode,
 Elizej ispere, Peleg raščini dijelove,
 Jošua prebroji, Melusada dade sol,
 Jakov doda ulje, Arjok stavi na ognjište,
 Rebeka skuha, a prva je kušala Eva.
 I kada su se svi namirili, svi ponovo sjedoše na svoja mjesta. Tada
 Saul unese kruh, Isus razlomi,
 Petar svima razdijeli, Jakov unese leću,
 Ezav sam izjede, Habakuk unese drobljenac
 a sve pojede Danijel, Amelsad unese bob i
 Mišael prvi kuša. Ali budući da je
 Izak pojeo kuhanu jaretinu, a Tobija pečenu ribu,
 Eglon stade bješnjeti, Danijel je žestoko gladovao,
 Hermokrat tražio kruha, Ivan nije žvakao,

nihil gustaverat Moyses, ieiunus erat Iesus,
micas colligebat Lazarus.

Tunc ceteri partes suas tenebant, quas ex variis venationibus acceperant:

Abraham vitulinam, Esau cervinam,
Abel agninam, Noe arietinam,
Samson leoninam, Helisaeus ursinam,
maio rem partem tenebat Benjamin.

tunc postmodum

dedid panes Pharao, omnibus divisit Ioseph,
discum intulit Herodias, partes composuit Rebecca,
intulit Iacob, distribuit omnibus Noe. Primus ergo sustulit

Iohannes caput, cerebellum Abessalon,
linguam Aaron, maxillam Samson,
auriculam Petrus, oculos Lia,
cervicem Holofernes, arteria Zacharias,
collum Saul, armora Agar,
interanea Ionas, sycotum Tobis,
cor Pharao, renalia Esaias,
latus Adam, costam Eva,
ilia Maria, ventrem Sarra,

vulvam Helisabeth, adipem Abel,
femora Abraham, caudam Moyses,
clunes Loth, pedes Iacob,
ossa collegit Ezechiel.

Item Iacobus et Andreas intulerunt pisces. Sustulit itaque

asellum Iesus, labeonem Moyses,
lupum Benjamin, mugilem Abel,
murenam Eva, pelamidem Adam,
locustam Iohannes, gladium Cain,
capitonem Abessalon, polipum Pharao,
torpoedinem Lia, auratam Thamar,
scarum Agar, cantoridem David,
allecem Ioseph, saxatilem Hieremias,
umbram Lazarus, soleam Iudith,
hirundinem Tobis, argentillum Iudas,
sepiam Herodes, cornutam Esau,
glaucum Ionas, aloidam Iacob,
salpam Molassadon, denticem Esaias,
araneum Thecla, coracinum Noe,
rubellionem Rebecca, lacertum Golias,
maenam Maria, elionem Samson.

Posuit Ionas acetum et Molassadon salem,
prior intinxit Cain. Explicitisque omnibus
dedit adipem Abel, mel Iohannes,
lac Abraham, consparsit Sarra,
dulcia fecit Iesus, omnia perministravit Paulus.

Sed quoniam aliquot genera vini habebant,
Passum bibetat Iesus, Marsicum Ionas,
Surrentinum Pharao, Pelinum Adam,
Laletanum Moyses, Creticum Isaac,

Mojsije nije ništa kušao, Isus bijaše natašte,

Lazar je skupljao mrvice.

Tada ostali uzimahu svoje dijelove koje su bili primili od različite divljači.

Abraham od teleta, Ezav od jelena,

Abel od janjeta, Noa od ovna,

Samson od lava, Elizej od medvjeda,

a veći dio držao je Benjamin.

A potom

Faraon daje kruh, Josip svima podijeli,

Herodijada unese pladanj, Rebeka poslaže dijelove.

Jakov unese, Noa svima razdijeli. A prvi

Ivan podnese glavu, Abšalom mali mozak,

Aron jezik, Samson čeljust,

Petar uho, Lea oči,

Holoferno šiju, Zaharija grlo,

Saul vrat, Hagara pleća,

Jona iznutrice, Tobija jetru,

Faraon srce, Izaija bubrege,

Adam bok, Eva rebro,

Marija utrobu, Sara trbuh,

Elizabeta materišće, Abel mast,

Abraham bedra, Mojsije rep,

Lot stražnjicu, Jakov noge,

Ezekijel skupi kosti.

Isto tako, Jakov i Andrija unesoše ribe, te

Isus uze oslića, Mojsije lambraka,

Benjamin lubina, Abel cipla,

Eva murinu, Adam tunu,

Ivan jastoga, Kain mača,

Abšalom glavoča, Faraon hobotnicu,

Lea drhtulju, Tamara lovratu,

Hagara papigaču, David kantara,

Josip lojku, Jeremija kamenjarku,

Lazar ombru, Judita lista,

Tobija lastavicu, Juda srebrnjarku,

Herod sipu, Ezav rogača,

Jona modrulja, Jakov lojbu,

Melusada salpu, Izaija zubaca,

Tekla pauka, Noa korbela,

Rebeka rumenku, Golijat lokardu,

Marija srdelu, Samson cipla.

Jona donese ocat, Melusada sol i

prvi umoči Kain. Kad su svi završili,

Abel daje masti, Ivan meda,

Abraham mlijeka, Sara pospe,

Isus zasladi, a Pavao sve priredi.

A budući da su imali nekoliko vrsta vina,

Isus je pio prošek, Jona marsko,

Faraon surentsko, Adam od praha,

Mojsije laletansko Izak kretsko,

Adrianum Aaron, Arbustinum Zachaeus,
Arsinum Thecla, Albense Iohannes,
Campanum Abel, Signinum Maria,
Florentinum Rachel.

Saturatione vini sopitus iacebat Adam, ebrius dormivit Noe,
satis biberat Loth, stertebat Holofernes,
somnia tenebat Ionan, vigilavit prope gallum Petrus,
suscitabatur Iesus, surgere quaerebat Iacob,
prior surrexit Laban.

Tunc miscuit scyphum Benjamin, intulit Maria,
prior bibit Petrus.

Sed quoniam vinum subduxerat Amelsad et male miscuerat Ionas,
murmurabat Hermippus, aquam bibebat Iohannes,
vinum petebat Maria, plenam ampullam ferebat Martha,
sitiebat Ismahel, ire volebat Tobis,
alienum calicem bibere volebat Iacobus. Sublatisque omnibus
aquam ad manus petebat Pilatus, tradidit Iohannes,
ministravit Martha, effudit Hermocrates,
linteum porrexit Petrus, intulit lucernas Esaias,

gratias egit Simeon, benedixit Anna,
intulit coronas Rachel, hyssopum porrexit Moyses,
dedit unguentum Aaron, perunxit Martha,
poma intulit Adam, favum porrexit Samson,
citharam percussit David, tympanum Maria,
psalterium duxit Iubal, choreas Iudith,
cantavit Asaph, saltavit Herodias,
laudes dixit Azarias, magia lusit Mambres,
risum fecit Isaac, osculum porrexit Iudas,
valefecit Iothor.

Sed cum iam vellent ire, respiciens eos rex ait: 'Nunc per omnia diem nuptiarum celebrate et frequentate et demutato habitu sic velut pompas facientes ite domos vestras.'

Placuit

omnibus voluntas regis, atque primus omnium prodiit
in magistro Iesus, in custodia Iohannes,
in retiario Petrus, in secutore Pharao,
in venatore Nemroth, in delatore Iudas,
in hortulano Adam, in exodiario Eva,
in latrone Cain, in pastore Abel,
in cursore Iacob, in sacerdote Zacharias,
in rege David, in cytharoedo Iubal,
in piscatore Iacobus, in coco Arioachus,
in aquario Rebecca, in fornacatore Ananias,
in bestiario Thecla, in stupido Molassadon,
in religioso Salomon, in ministro Martha,
in milite Urias, in insano Herodes,
in famulo Chain, in medico Tobis,
in ebrius Noe, in risiculo Isaac,
in triste Iob, in iudice Danihel,
in fabro Ioseph, in prostituta Thamar,
in formosa Rachel, in odibile Lia,

Aron jadransko, Zakej voćno,
 Tekla plameno, Ivan albansko,
 Abel kampansko, Marija iz kamenih posuda,
 Rahela firentinsko.
 Adam je, uspavan obiljem vina, ležao, Noa je pijan spavao,
 Lot je prilično popio, Holoferno je hrkao,
 Jonu je držao san, Petar je bdio gotovo do pijetlova,
 Isusa su budili, Jakov je nastojao ustati,
 prvi se podiže Laban.
 Tada Benjamin smiješa pehar, Marija unese, a
 prvi otpije Petar.
 Ali budući da je Amelsad odnio vino, a Jona loše smiješao,
 Hermip je mrljavo, Ivan je pio vodu,
 Marija tražila vina, Marta nosila punu bocu,
 Jišmael je žedao, Tobija želio ići,
 Jakov je želio piti iz tuđega kaleža. Kada su sve uklonili,
 Pilat je tražio vode za ruke, Ivan donese,
 Marta posluži, Hermokrat izlije,
 Petar pruži platno, Izaija unese ogrtače,
 Šimun zahvali, Ana blagoslovi,
 Rahela unese vijence, Mojsije pruži miloduh,
 Aron dade pomasti, Marta pomaže,
 Adam unese jabuke, Samson donese saće,
 David udari u harfu, Marija u timpan,
 Jubal je predvodio na psalteru, Judita u kolu,
 Asaf zapjeva, Herodijada zapleše,
 Azarja izreče hvalu, Jambres se poigra čaranjem,
 Izak se nasmije, Juda dade poljubac,
 Jitro pozdravi.
 Ali kada su već htjeli poći, kralj im reče, promatrajući ih: — Sada po svemu proslavite
 i počastite svadbeni dan i promijenjene odjeće, kao da ste u ophodu, idite svojim
 kućama. Svima se
 svidje kraljeva želja i prvi od svih tako (preodjeven) pođe
 Isus u učitelja, Ivan u zatvorenika,
 Petar u mrežara, Faraon u tjeraoca,
 Nimrod u lovca, Juda u izdajicu,
 Adam u vrtlara, Eva u izagnanicu,
 Kain u razbojnika, Abel u stočara,
 Jakov u bjegunca, Zaharija u svećenika,
 David u kralja, Jubal u kitarasa,
 Jakov u ribara, Arjok u kuhara,
 Rebeka u vodaricu, Hananija u pećara,
 Tekla u uzgajateljicu zvijeri, Melusada u skamenjenicu,
 Salomon u pobožna, Marta u služavku,
 Urija u vojnika, Herod u razbješnjela,
 Ham u slugu, Tobija u liječnika,
 Noa u pijanca, Izak u smijatelja,
 Job u tužnog, Danijel u suca,
 Josip u tesara, Tamara u bludnicu,
 Rahela u ljepojku, Lea u mrsku,

in domina Maria, in impio Loth,
in adversario Amalech, in structore Sem,
in rustico Esau, in forte Golias,
in impostore Hieroboam.

Sed quoniam contendebat Dina, aquam effundebat Aaron,
et nudus erat Ionas. Tunc solem petebat Auxes,
ut siccaretur Bersabee.

Quo facto iussit eos rex ad se venire. Qui venerunt altera die et munera ei obtulerunt.

Primus itaque omnium obtulit
arietem Abraham, taurum Thecla,
oviculam Noe, camelum Rebecca,
leonem Samson, cervum Esau,
vitulum Iesus, iumentum Iacob,
currum Helias, vestem Iudith,
crines Bersabee, ligulam Achar,
frumentum Ioseph, resinam Ruben,
pecuniam Abimelech, strobilos Levi,
capsas Moyses, favum Petrus,
copias Abigea.

Sed quoniam ante diem quaedam de convivio subducta fuerant, iussu regis
inquirebantur

ab eis. Involaverat enim
stragulum multicolorium Achar, sigillum aureum Rachel,
speculum argenteum Thecla, scyphum bibitorium Beniamin,
anulum signatorium Thamar, copertorium subsericum Iudith,
lanceam regiam David, alienam uxorem abduxerat Abimelech.
Tunc iussit rex, ut omnes, qui fuerant in convivio, ducerentur ad tormenta. Quo facto
primus innocens decollatur Iohannes, occiditur Abel,
foras procitur Adam, timens obmutescit Zacharias,
fugit Iacob, quaeritur Enoch,
turbatur Abimelech, immutatur Nabuchodonosor,
deprecatur Abraham, transfertur Helias,
supprimitur Dina, includitur Noe,
impingitur Ariocho, suffigitur Iesus,
damnatur Danihel, accusatur Susanna,
aligatur Ioseph, occiditur Maria,
tollitur Ambacum, bestiis datur Thecla,
in fornacem mittitur Ananias, vinculis substringitur Samson,
perimitur Urias, flagellatur Paulus,
tenditur Esaias, expoliatur Ionas,
lapidatur Hieremias, excaecatur Tobis,
non credebatur Moysi, subducitur Abiron,
suspenditur Abessalon, confunditur Rebecca,
traducitur David, arguitur Pharao,
relinquitur Israel, addicitur Dathan,
deprimitur Chone copulatur Issac,
mittitur Nathan, convincitur Amalech,
maledicatur Iudas, dehonestatur Mambres,
cogitur Loth, interficitur Finees,
dimittitur Opzni, timens moritur Heli,

Marija u gospodu, Lot u opaka,
Amalek u protivnika, Šem u graditelja,
Ezav u seljaka, Golijat u jakotu,
Jeroboam u varalicu.

Ali budući da se Dina prepirala, Aron je lijevao vodu,
a Jona bijaše gol. Tada Jošua zamoli sunce da se
Bat Šeba osuši.

Nakon toga zapovjedi im kralj da ga posjete, a oni dodoše drugoga dana i donesoše
mu darove.

Tako od svih prvi donese
Abraham ovna, Tekla bika,
Noa ovčicu, Rebeka devu,
Samson lava, Ezav košutu,
Isus tele, Jakov marvu,
Ilija kola. Judita haljinu,
Bat Šeba kosu, Hagara žlicu,
Josip žito, Ruben smolu,
Abimelek novac, Levi artičoke,
Mojsije kovčeg, Petar med,
Abigaila bogatstvo.

Ali budući da su dan ranije neke stvari sa svečanosti bile ukradene, po kraljevoju
zapovijedi tražili su ih

kod ovih. I zaista,

Hagara je prisvojila šarenu prostirku, Rahela zlatni pečat,
Tekla srebrno ogledalo, Benjamin pehar za piće,
Tamara pečatni prsten, Judita svileno pokrivalo,
David kraljevsko koplje, Abimelek je odveo tuđu ženu.
Tada zapovjedi kralj da sve koji su bili na svečanosti odvedu na mučila. I tada
prvome nedužnome Ivanu odsijeku glavu, Abela ubiju,
Adama izbace van, Zaharija od straha zanijem, i
Jakov pobjegne, Henok zaplače,
Abimelek se uzruja, Nabukodonozora iskvaru,
Abraham zamoli za oprost, Iiju odnesu,
Dinu siluju, Nou zaključaju,
Arjoka udare, Isusa pribiju,
Danijela osude, Suzanu optuže,
Josipa baca u tamnicu, Mariju ubiju,
podignu Habakuka, Teklu dadu zvijerima,
Hananiju pošalju u peć, Samsona okuju lancima,
Uriju pogube, Pavla izbičuju,
Izaiju namuču, Jonu oplijene,
Jeremiju kamenuju, Tobita oslijepu,
Mojsiju ne vjerovahu, Abiroma otrpahu,
Abšaloma objese, Rebeku smute,
Davida odvedu, Faraonu dokažu,
Izraela ostave, Datana osude,
Koraha spuste, Izaka vežu,
Natana pošalju, Amaleka svladaju,
Judu prokunu, Jambresa obeščaste,
Lota otjeraju, Pinhasa usmrte,
Ofni otpuste, Eli umre bojeći se,

comprimitur Dina, decipitur Esau,
 substringitur Saul, dolet de facto Iob,
 interrogatur Eva, 'nescio' clamat Cain,
 tenetur et negat Petrus.

Sed quoniam multorum conscientia erat in furto, quod erat suscipiens Raab,
 quaerebat Laban, infamabatur Susanna,
 arguebatur Iohannes, negabat Rachel,
 docebat Moyses, polarabat Triphaena,
 observabat Maria, attendebat Onesiphorus,
 tristis erat Job, iurabat Iacob,
 non credabat Pharao, mentiebatur Hieroboam,
 pavebat Susanna, erubescibat Rebecca,
 plangebatur Hieremias.

Postmodum scrutatis omnibus inventum est furtum apud Benjamin, quod erat in
 conscientia
 Ioseph, et posteaquam probatum est regi, quod Achar filius Charmi solus esset reus
 furti, iussit

eum mori donavitque eum omnibus. Tum occasione accepta
 primus omnium calce eum percussit Moyes, abiit in complexum Iacob,
 vestem detraxit Thecla, ad terram elisit Danihel,
 lapide percussit David, virga Aaron,
 flagelo Iesus, medium aperuit Iudas,
 lancea transtixit Eliezer.

Tunc iussit rex, uti qui mortuus erat sepeliretur.
 Vendidit agrum Emmor, emit Abraham,
 monumentum fecit Nachor et aedificavit Cain,
 aromata imposuit Martha, clusit Noe,
 superscripsit Pilatus, pretium accepit Iudas. Quo facto
 gaudens clamat Zacharias, confunditur Helisabeth,
 stupet Maria, ridebat de facto Sarra.
 Tunc explicitis omnibus domos suas repetierunt.

Dinu obljuje, Ezava prevare,
Šaula svežu, Job tuguje nad činom,
Evu ispitaju, Kain vikne — Ne znam! —,
Petra zadrže i on zaniječe.

Ali budući da su mnogi znali za krađu, što je Rahab priznao,

Laban je ispitivao, Suzanu su krivili,

Ivana bijedili, Rahela je nijekala,

Mojsije poučavao, Trifena preklinjala,

Marija pazila, Onesifor motrio,

Job je bio žalostan, Jakov je prisizao,

Faraon nije vjerovao, Jeroboam je varao,

Suzana je drhtala, Rebeka se crvenjela,

Jeremija je plakao.

Nakon što su ih sve pretresli, nađoše da je ukradena stvar kod Benjamina — za što je

Josip znao — a potom dokazaše kralju da je Ahar, Karmijev sin sam kriv za krađu:

odrediše

mu umrijeti i predadoše ga svima (ostalima). Tada ga, uhvativši priliku,

od svih prvi Mojsije udari nogom, Jakov se pohrve,

Tekla mu svuče odjeću, Danijel razbi o zemlju,

David udari kamenom, Aron šibom,

Isus bičem, Juda raskine po sredini,

Eleazar probode mačem.

Tada zapovjedi kralj da mrtvoga pokopaju.

Hamor prodade zemljište, Abraham kupi,

Nahor načini spomenik, Kain sagrađi,

Marta nakadi, Noa zatvori,

Pilat postavi natpis, Juda primi nagradu. Nakon toga

Zaharija radosno klikne, Elizabeta se smete,

Marija se prepadne, a Sara se na to smijala.

I kad su sve završili, vratiše se svojim kućama.